

Извјештај о квалитету за
СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ
СТАТИСТИКЕ (АНЕКСИ I – IV), 2020.

Извјештај припремиле: Даница Бабић и Слађана Никић
Датум објављивања: 20.07.2022.

САДРЖАЈ

1	УВОД У СТАТИСТИЧКИ ПРОЦЕС И ПРОИЗВОД.....	5
1.1	Намјена истраживања.....	5
1.2	Правни основ и одговорност статистичких институција.....	5
1.3	Коришћене класификације.....	5
1.4	Извјештајна јединица.....	5
1.5	Статистичка јединица посматрања.....	5
1.6	Покривеност и обухват.....	5
1.7	Статистички концепти и дефиниције.....	6
2	РЕЛЕВАНТНОСТ, ПРОЦЈЕНА ПОТРЕБА И ПЕРЦЕПЦИЈА КОРИСНИКА.....	7
2.1	Корисници података статистичког истраживања.....	7
2.1.1	Кључни корисници података из статистичког истраживања.....	7
2.1.2	Процјена корисничких потреба.....	7
2.1.3	Мјерење перцепције и задовољства корисника.....	7
2.2	Комплетност података.....	7
2.2.1	Индикатор квалитета и учинка - Стопа комплетности података (R1).....	7
3	ТАЧНОСТ И ПОУЗДАНОСТ.....	8
3.1	Узорачка грешка.....	8
3.1.1	Индикатор квалитета и учинка – Узорачка грешка (A1).....	8
3.1.2	Активности за смањење узорачких грешака.....	8
3.2	Неузорачке грешке.....	8
3.2.1	Неузорачке грешке - Грешке обухвата.....	8
3.2.1.1	Индикатор квалитета и учинка - Стопа прекомјерног обухвата (A2).....	8
3.2.1.2	Индикатор квалитета и учинка – Удио заједничких јединица (A3).....	8
3.2.1.3	Грешка недовољног обухвата.....	8
3.2.1.4	Мјере за смањење грешака обухвата.....	9
3.2.2	Неузорачке грешке - Грешке мјерења.....	9
3.2.2.1	Разлози за настанак грешака мјерења.....	9
3.2.2.2	Мјере за смањење броја грешака мјерења.....	9
3.2.3	Неузорачке грешке - Грешке неодговора.....	9
3.2.3.1	Индикатор квалитета и учинка - Стопа неодговора јединица (A4).....	9
3.2.3.2	Индикатор квалитета и учинка - Стопа неодговора варијабле (A5).....	9
3.2.3.3	Поступци у случају неодговора.....	10
3.2.3.4	Поступци за смањење стопе неодговора.....	10
3.2.4	Ревизије.....	10
3.2.4.1	Индикатор квалитета и учинка - Просјечна величина ревизије података (A6).....	10
3.2.5	Импутација.....	10
3.2.5.1	Индикатор квалитета и учинка - Стопа импутираних података (A7).....	10
4	ПРАВОВРЕМЕНОСТ И ТАЧНОСТ ОБЈАВЉИВАЊА.....	10
4.1	Правовременост објављивања.....	10
4.1.1	Индикатор квалитета и учинка - Правовременост првих резултата (TP1).....	10
4.1.2	Индикатор квалитета и учинка - Правовременост коначних резултата (TP2).....	11
4.2	Тачност објављивања.....	11
4.2.1	Индикатор квалитета и учинка – Тачност објављивања (TP3).....	11
4.3	Разлози за већа кашњења и мјере за побољшање правовремености и тачности.....	11
5	УСКЛАЂЕНОСТ И УПОРЕДИВОСТ.....	11
5.1	Усклађеност.....	11
	Подаци Структурних пословних статистика пореде се с подацима Статистике националних рачуна, Статистиком рада, PRODCOM статистиком и осталим статистикама које су у вези са Структурним пословним статистикама.....	11
5.1.1	Индикатор квалитета и учинка - Усклађеност између различитих извора података (SN1).....	12
	Вриједност показатеља се за кључне варијабле, гдје је то могуће (ако имамо упоредиву варијаблу из референтног извора), израчунава по формули:.....	12
5.1.2	Разлози за већа одступања.....	12
5.2	Упоредивост.....	12

5.2.1	Индикатор квалитета и учинка – Неподударност упоредивих статистика (СС1)	12
5.2.2	Индикатор квалитета и учинка - Дужина упоредивих временских серија (СС2).....	12
5.2.3	Прекиди у временским серијама	13
5.3	Географска упоредивост.....	13
5.3.1	Упоредивост с чланицама Европског статистичког система.....	13
6	ДОСТУПНОСТ И РАЗУМЉИВОСТ, ФОРМАТ ДИСЕМИНАЦИЈЕ.....	13
6.1	Саопштења у којима се објављују подаци	13
6.2	Публикације у којима се објављују подаци	13
6.3	Онлајн база података	14
6.4	Пристап микроподацима	14
6.5	Доступност методолошке документације	14
6.6	Мјере за побољшање разумљивости дисеминираних резултата	14
6.7	Индикатор квалитета и учинка – Коришћење (консултовање) сетова података (АС1)	14
6.8	Индикатор квалитета и учинка – Коришћење (консултовање) метаподатака (АС2).....	14
6.9	Индикатор квалитета и учинка - Стопа комплетности метаподатака (АС3)	14
7	ТРОШКОВИ ИСТРАЖИВАЊА И ОПТЕРЕЋЕНОСТ ДАВАЛАЦА ПОДАТАКА	15
7.1	Трошкови провођења статистичког истраживања.....	15
7.2	Оптерећеност давалаца података	15
7.3	Мјере за смањивање трошкова и оптерећености.....	15
8	ПОВЈЕРЉИВОСТ	15
8.1	Повјерљивост - политика	15
8.2	Повјерљивост – поступање са подацима	16
9	СТАТИСТИЧКА ОБРАДА	16
9.1	Извор података	16
9.2	Учесталост прикупљања података.....	17
9.3	Прикупљање података	17
9.4	Валидација података	17
9.5	Компилација података	18
9.6	Прилагођавања.....	18
9.6.1	Сезонско прилагођавање.....	18

1 УВОД У СТАТИСТИЧКИ ПРОЦЕС И ПРОИЗВОД

1.1 Намјена истраживања

Циљ статистичких активности које се проводе у оквиру Структурних пословних статистика (СПС) јесте добијање годишњих показатеља потребних за анализу и праћење пословања тржишних произвођача. Произведени подаци користе се за анализу структуре активних тржишних пословних субјеката (предузећа и предузетника) по дјелатностима, структуре фактора коришћених у процесу производње, анализу пословног успјеха и конкурентности пословних субјеката и за анализу пословног развоја на нивоу Републике Српске и на међународном нивоу.

Подаци Структурних пословних статистика представљају значајне инпуте за процјене и обрачун макроекономских агрегата Националних рачуна, за обрачун пондера за израчунавање индекса у краткорочним статистикама, као и за ажурирање података у Статистичком пословном регистру (СПР). Компилација СПС варијабли и индикатора, односно производња структурних пословних статистика у подручјима услуга, индустрије, трговине и грађевинарства (Анекси I, II, III и IV) обавља се редовно од 2010. године, у складу са основном ЕУ Регулативом 295/2008 и регулативама за имплементацију 250/2009, 251/2009 и 275/2010.

1.2 Правни основ и одговорност статистичких институција

Структурне пословне статистике (СПС) проводе се на основу [Закона о статистици](#) Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 85/03), [Статистичког програма Републике Српске за период 2018 - 2021](#), година („Службени гласник Републике Српске“, бр. 21/18) и важећег годишњег Плана рада Републичког завода за статистику.

Обавеза давања података Републичком заводу за статистику Републике Српске (Заводу) заснива се на члану 8. Закона о статистици Републике Српске.

1.3 Коришћене класификације

Статистички подаци о структурним показатељима пословања предузећа и предузетника прате се, обрађују и исказују према Класификацији дјелатности КДБиХ 2010, која садржајно и структурно у потпуности одговара ЕУ Статистичкој класификацији дјелатности NACE Rev 2.

1.4 Извјештајна јединица

Извјештајне јединице за Структурне пословне статистике су економски активна предузећа са 20 и више запослених, која послују у Републици Српској и која су поднијела финансијски извјештај за претходну годину (т-1) у односу на годину посматрања (т).

1.5 Статистичка јединица посматрања

У СПС истраживању предмет посматрања су економски активна предузећа и предузетници нефинансијске пословне економије, која тржишно послују и остварују више од 50% пословних прихода од продаје производа и услуга на тржишту.

1.6 Покривеност и обухват

Структурним пословним статистикама обухваћена су сљедећа подручја дјелатности¹:

В - Вађење руда и камена;

С - Прерађивачка индустрија;

Д - Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација;

¹Подручја дјелатности утврђена су према Класификацији дјелатности КД БиХ 2010 (NACE Rev. 2)

E - Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине;
 F - Грађевинарство;
 G - Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала;
 H - Саобраћај и складиштење;
 I - Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство;
 J- Информације и комуникације;
 L- Пословање некретнинама;
 M - Стручне, научне и техничке дјелатности;
 N - Административне и помоћне услужне дјелатности;
 P - Образовање (приватни сектор);
 Q - Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада (приватни сектор);
 R - Умјетност, забава и рекреација (приватни сектор);
 S - Остале услужне дјелатности (изузев области 94 која се, према ЕУ Регуллативи, не обухвата).

Оквир за спровођење активности представља Статистички пословни регистар, који се води и ажурира у Заводу.

1.7 Статистички концепти и дефиниције

Све дефиниције које се користе у домену Структурних пословних статистика у потпуности су хармонизоване са дефиницијама утврђеним ЕУ Регуллативом 250/2009, а неке од значајнијих су:

Број предузећа и предузетника обухвата субјекте из СПР-а у популацији која је предмет посматрања, а који тржишно послују и били су активни барем у дијелу посматране године (остварили промет или имали запослене). Искључују се сва привремено неактивна (мирујућа) или стварно неактивна предузећа и предузетници.

Број запослених обухвата лица која имају заснован радни однос на неодређено или одређено вријеме са пуним или непуним радним временом. Бројем запослених обухваћени су сезонски радници, приправници и радници који раде код куће, лица у штрајку или краткорочном одсуству. Нису обухваћена лица на дугорочном одсуству. Запослени су плаћени од стране послодавца за извршени рад, а плаћање може бити у форми плате, накнаде, хонорара, награда, плаћања по комаду или плаћања у натури.

Број запослених лица обухвата број запослених на платним листама и неплаћена запослена лица као што су власници, партнери, чланови породице, волонтери и др.

Пословни приходи представљају вриједносно изражен резултат пословања. Обухватају: приходе од продаје робе, производа и услуга, приходе од активирања учинака, друге пословне приходе и приходе по основу промјена на залихама готових производа и производње у току. Исказани су без пореза на додатну вриједност.

Пословни расходи представљају вриједносно изражене трошкове пословања. Обухватају: набавну вриједност продате робе, међуфазну потрошњу (трошкове материјала и енергената, трошкове производних услуга, нематеријалне трошкове), трошкове амортизације и резервисања и трошкове запослених.

Залихе су облик обртних средстава. Њихова вриједност је новчано изражено стање првог и посљедњег дана у години. Структурним пословним статистикама прати се стање залиха материјала, енергената, робе, недовршене производње и готових производа.

Промет обухвата обрачунате приходе од продаје властитих производа, приходе од пружених услуга те приходе од продаје робе за препродају током посматраног периода. У обрачун промета укључују се сви фактурисани порези, осим ПДВ-а и акциза.

Додата вриједност по факторским трошковима исказана је у бруто износу (без одузимања амортизације). Рачуна се тако да се на вриједност производње у основним цијенама додају субвенције а одузму трошкови пореза на производе и производњу и вриједност међуфазне потрошње.

Трошкови запослених су укупне накнаде запосленима током посматраног периода, у новцу или у натури. Чине их бруто плате и накнаде плата, те остали трошкови запослених који имају карактер личних примања.

Промет по запосленом лицу добија се дијелењем укупно оствареног промета са укупним бројем запослених лица. Овај индикатор изражава продајну способност предузећа и предузетника из одређене дјелатности.

Додата вриједност по запосленом лицу представља основни индикатор за мјерење *продуктивности рада*. Овај индикатор показује колико је створено додате вриједности по запосленом лицу.

Учешће додате вриједности у вриједности производње добија се дијелењем укупне додате вриједности са укупно оствареном вриједношћу производње.

Трошкови рада по запосленом показују просјечне трошкове запослених у некој дјелатности, а добијају се дијелењем укупних трошкова запослених са бројем запослених, односно бројем лица која су плаћена за обављени рад.

Профитабилност показује колико је процентуално учешће бруто пословног вишка у промету. Овај индикатор показује зарађивачку способност предузећа и предузетника или одређене дјелатности.

2 РЕЛЕВАНТНОСТ, ПРОЦЈЕНА ПОТРЕБА И ПЕРЦЕПЦИЈА КОРИСНИКА

2.1 Корисници података статистичког истраживања

2.1.1 Кључни корисници података из статистичког истраживања

Подаци Структурних пословних статистика, у форми микроподатака, за ниво Републике Српске достављају се Агенцији за статистику Босне и Херцеговине, која је надлежна за агрегирање података за ниво БиХ и извјештавање Статистичке канцеларије Европске Уније, Евростата.

Кључни корисници СПС података су:

- Министарство финансија, Министарство за економске односе и регионалну сарадњу, Министарство трговине и туризма, Министарство индустрије, енергетике и рударства, Економски институт, Дирекција за економско планирање, Дирекција за европске интеграције, Привредна комора, Републичка и општинске агенције за развој малих и средњих предузећа;
- наука, истраживање и образовање: Економски институт;
- општа јавност: физичка лица;
- медији: новинске агенције;
- интерни корисници: Статистички пословни регистар, Национални рачуни и краткорочне статистике.

2.1.2 Процјена корисничких потреба

Основне структурне варијабле и индикатори тржишног пословања предузећа и предузетника дају се према подручјима дјелатности и величини (према броју запослених).

Произведени подаци користе се за анализу структуре активних тржишних предузећа и предузетника, структуре фактора коришћених у процесу производње, анализу пословног успјеха и конкурентности предузећа и предузетника, као и за анализу развоја пословања на нивоу Републике Српске и међународном нивоу.

2.1.3 Мјерење перцепције и задовољства корисника

Задовољство корисника статистичким подацима мјери се Анкетом о задовољству корисника података Републичког завода за статистику РС. Резултати посљедње анкете доступни су на интернет страници Завода, у оквиру секције Квалитет у статистици:

https://www.rzs.rs.ba/front/article/4732/?left_mi=306&add=306

Не обавља се посебно мјерење задовољства корисника СПС подацима.

2.2 Комплетност података

2.2.1 Индикатор квалитета и учинка - Стопа комплетности података (R1)

СПС резултати за ниво Републике Српске достављају се Агенцији за статистику Босне и Херцеговине, која је надлежна за извјештавање Евростата. Годишње структурне пословне статистике предузећа и

предузетника, по дјелатностима КД БиХ 2010 подручја од В до Ј, од Л до Н и области 95 и 96, достављају се у оквиру серија 1А, 2А, 3А, и 4А, а рашчлањене према величини класе запослених и по дјелатностима КД БиХ 2010 подручја од В до Ј, од Л до Н и области 95 и 96, достављају се у оквиру серија 1В, 2В, 3В и 4В, како је одређено ЕУ Регулативом 251/2009.

Подаци добијени провођењем истраживања омогућавају израчунавање свих статистика које се траже ЕУ Регулативом 295/2008 на нивоу јединице посматрања за Анексе I-IV, без обзира да ли су у питању годишње или вишегодишње статистике. Стопа комплетности података износи 100%.

3 ТАЧНОСТ И ПОУЗДАНОСТ

3.1 Узорачка грешка

3.1.1 Индикатор квалитета и учинка – Узорачка грешка (А1)

Структурне пословне статистике не раде се на бази узорка, тако да мјерење грешака узорковања није примјенљиво.

3.1.2 Активности за смањење узорачких грешака

Није примјенљиво.

3.2 Неузорачке грешке

3.2.1 Неузорачке грешке - Грешке обухвата

Грешке обухвата подразумијевају разлике између циљне популације и популације обухваћене истраживањем. Ова одступања су ријетка, али могућа.

3.2.1.1 Индикатор квалитета и учинка - Стопа прекомјерног обухвата (А2)

Када недостаје правовремена информација о промјени главне (претежне) дјелатности, може се догодити да СПС истраживањем буде обухваћено предузеће из подручја дјелатности које, према методологији, није предмет посматрања Структурних пословних статистика.

Са становишта активности предузећа, грешке обухвата јављају се у смислу да истраживање обухвати и она предузећа за која је накнадно утврђено да нису била активна (стечај, ликвидација, гашење, итд.).

$OCr_w = 0,33\%$

У СПС-у 2020. године, 0,33% јединица из оквира истраживања не припада циљној популацији.

3.2.1.2 Индикатор квалитета и учинка – Удио заједничких јединица (А3)

Индикатор А3 показује у којој мјери се административни подаци комбинују са подацима из истраживања на нивоу извјештајне јединице, односно колико је варијабли за одређено предузеће добијено из истраживања, а колико из административних података.

СПС подаци добијају се статистичком обрадом Годишњих извјештаја структурних пословних статистика за предузећа са 20 и више запослених лица и Годишњих финансијских извјештаја за предузећа са мање од 20 запослених лица. Дакле, нема преклапања извора података на нивоу јединице.

3.2.1.3 Грешка недовољног обухвата

Грешка недовољног обухвата може настати ако се не обухвате сва предузећа која су била активна у претходној години. Ова појава у вези је са предајом / подношењем завршних рачуна. Иако ријетко, догађа се да предузеће не преда завршни рачун, а било је активно.

Није било оваквих случајева у 2020. години.

3.2.1.4 Мјере за смањење грешака обухвата

Мјере које се предузимају да би се смањиле грешке обухвата су благовремена и редовна размјена информација између статистичких истраживања и СПР-а.

3.2.2 Неузорачке грешке - Грешке мјерења

Процес уређивања података почиње по завршетку уноса података из прикупљених извјештаја. Грешке мјерења откривају се и спречавају рачунским и логичким контролама уграђеним у апликацију за унос и обраду података. Апликација је развијена у NET окружењу. Ради се о web ASP апликацији са кодом писаним у Visual Basic-у. Подаци се смјештају у MS SQL намјенски развијену базу података.

Контрола подразумијева да се прати тачност, логичност, комплетност и конзистентност података на нивоу јединице посматрања. Апликација садржи око педесет логичких и рачунских контрола, од којих су неке упозоравајуће (soft), а неке упућују на обавезност корекције (hard).

3.2.2.1 Разлози за настанак грешака мјерења

Најчешћи разлози за настанак грешака мјерења су:

- Површно или непотпуно попуњавање извјештаја;
- Неразумијевање методологије од стране лица које попуњава извјештај;
- Случајне грешке приликом уписивања података у извјештај (образац);
- Уписивање податка у погрешном износу (нпр. износ са децималама, двије нуле и сл.).

3.2.2.2 Мјере за смањење броја грешака мјерења

Уколико се открију грешке мјерења, примјеном рачунских и логичких контрола, раде се корекције након поређења прикупљених података са СПС подацима из претходне године и са подацима других статистичких истраживања. Ако се уоче већи недостаци, контактира се с лицем које је попуњавало извјештај.

Не постоји аутоматско уређивање података.

Најзначајнији инструмент за смањење појаве грешака приликом попуњавања извјештаја јесте Упутство за попуњавање, које се годишње доставља извјештајним јединицама, а које детаљно описује начин попуњавања извјештаја. Из поменутог разлога, напомене на самом обрасцу Годишњи извјештај структурних пословних статистика краће су и веома прецизне. Како би се смањиле грешке мјерења потребно је да се лица која попуњавају извјештај што боље упознају с методологијом истраживања, предоченом на упутству и обрасцу, да би тако што тачније испунила извјештај.

С циљем смањења грешака мјерења у писму извјештајним јединицама наводе се контакт подаци лица која воде истраживање, од којих извјештајне јединице могу добити сва потребна објашњења за попуњавање извјештаја.

3.2.3 Неузорачке грешке - Грешке неодговора

3.2.3.1 Индикатор квалитета и учинка - Стопа неодговора јединица (A4)

NRr = 0,81%

У СПС истраживању за 2020. годину, стопа неодговора јединица износи 0,81%. Ријеч је о непондерисаној стопи неодговора, која показује колико јединица посматрања није доставило извјештај. За ове јединице не може се одредити релевантност за истраживање.

3.2.3.2 Индикатор квалитета и учинка - Стопа неодговора варијабле (A5)

Не располаже се информацијама које омогућавају израчунавање стопе неодговора варијабле.

3.2.3.3 Поступци у случају неодговора

У случају неодговора на поједина питања као и у случају одступања, недоследности и грешака које није могуће исправити након поновног контакта с извјештајном јединицом, врши се корекција података на основу доступних података из завршних рачуна или из других статистичких истраживања (нпр. извршени часови могу се процијенити на основу података статистике рада).

У случају да недостаје комплетан извјештај, а при томе је установљено да је предузеће било активно у посматраној години, контактира се телефонским путем, у неким случајевима поново му се доставља образац, а на крају се шаљу писмене опомене. Ако се неодговор не ријеши, врши се допуна података преузимањем из завршних рачуна.

3.2.3.4 Поступци за смањење стопе неодговора

Да би се смањила стопа неодговора примјењује се вишеструко контактирање са извјештајном јединицом, поновно слање обрасца путем електронске поште, комбиновање више различитих начина прикупљања података (телефон, електронска пошта), флексибилност рокова достављања извјештаја (могућност помјерања рокова достављања података) и слично.

3.2.4 Ревизије

3.2.4.1 Индикатор квалитета и учинка - Просјечна величина ревизије података (А6)

Коначни подаци објављују се пет мјесеци послје објављивања претходних података. За СПС није планирана и није проведена ревизија коначних података.

3.2.5 Импутација

3.2.5.1 Индикатор квалитета и учинка - Стопа импутираних података (А7)

Не располаже се информацијама које омогућавају израчунавање стопе импутираних података / варијабли. Импутиране су недостајуће вриједности код варијабли на која одговорна лица из извјештајне јединице нису знала или нису хтјела да одговоре. У највећем броју случајева ради се о варијабли „Запослени према статусу у запослености“ гдје укупан број запослених лица треба подијелити по категоријама: руководећи и административни радници, остали радници и радници који раде код куће, те по истим категоријама приказати укупан број одрађених часова.

4 ПРАВОВРЕМЕНОСТ И ТАЧНОСТ ОБЈАВЉИВАЊА

4.1 Правовременост објављивања

4.1.1 Индикатор квалитета и учинка - Правовременост првих резултата (ТР1)

Табела 1. Правовременост објављивања СПС података (ТР1)

Период посматрања	01.01-31.12.2020.
Датум објављивања првих / претходних / прелиминарних резултата	20.10.2021.
Временски размак (број мјесеци)	T+10

Правовременост првих / претходних / прелиминарних резултата износи T+10 мјесеци.

4.1.2 Индикатор квалитета и учинка - Правовременост коначних резултата (TP2)

Табела 2. Правовременост објављивања СПС података (TP2)

Период посматрања	01.01-31.12.2020.
Датум објављивања коначних резултата	20.03.2022.
Временски размак (број мјесеци)	T+15

Правовременост коначних резултата износи T+15 мјесеци.

4.2 Тачност објављивања

Тачност објављивања представља интервал између стварног и најављеног датума објављивања података, који је одређен Календаром публикавања.

4.2.1 Индикатор квалитета и учинка – Тачност објављивања (TP3)

Индикатор се израчунава и приказује на два начина – са аспекта примјене за произвођаче и за кориснике статистика.

Индикатор за произвођаче статистика

Табела 3. Тачност објављивања СПС података (TP3)

Период посматрања	01.01-31.12.2020.
Најављени датум објављивања (према Календару публикавања)	21.03.2022.
Стварни датум објављивања	21.03.2022.
Временски размак (број дана)	T+0

Тачност објављивања износи T+0 дана. Датум објављивања у Календару публикавања усклађује се према радним данима.

Индикатор за кориснике статистика:

Стопа тачности објављивања СПС података за 2020. годину износи 100%.

4.3 Разлози за већа кашњења и мјере за побољшање правовремености и тачности

Резултати су објављени правовремено, није било кашњења између најављеног и стварног датума објављивања.

5 УСКЛАЂЕНОСТ И УПОРЕДИВОСТ

5.1 Усклађеност

Подаци Структурних пословних статистика пореде се с подацима Статистике националних рачуна, Статистиком рада, PRODCOM статистиком и осталим статистикама које су у вези са Структурним пословним статистикама.

5.1.1 Индикатор квалитета и учинка - Усклађеност између различитих извора података (CH1)

Вриједност показатеља се за кључне варијабле, гдје је то могуће (ако имамо упоредиву варијаблу из референтног извора), израчунава по формули:

$$CH1 = \frac{X_{iref} - X_i}{X_i}$$

гдје је:

X_{iref} ... вриједност СПС варијабле

X_i ... вриједност варијабле из другог извора (Статистика националних рачуна)

i ... број извора података

	Број запослених	Промет
CH1	-0,0313	0,0123

Промет из СПС истраживања већи је за 1,23% од промета преузетог од Статистике националних рачуна, израчунаог на основу података из Годишњих финансијских извјештаја. Број запослених лица, који је резултат СПС истраживања, мањи је за 3,13% од броја запослених лица преузетог од Статистике националних рачуна, израчунаог на основу података из Годишњих финансијских извјештаја.

5.1.2 Разлози за већа одступања

Нема већих одступања.

5.2 Упоредивост

5.2.1 Индикатор квалитета и учинка – Неподударност упоредивих статистика (CC1)

Израчунавање овог индикатора није примјенљиво у СПС-у.

5.2.2 Индикатор квалитета и учинка - Дужина упоредивих временских серија (CC2)

Структурне пословне статистике редовно се проводе од 2010. године. Континуираним развојем истраживања, у складу са препорукама и регулативама Европске комисије, од 2012. године обухваћена су сва подручја дјелатности према КДБиХ 2010, за предузећа, а од 2014. године за предузећа и предузетнике. Подручје R - Умјетност, забава и рекреација уведено је у обухват Структурних пословних статистика први пут за 2017. годину и обухвата предузећа и предузетнике из приватног (профитног) сектора.

Табела 4. Подручја дјелатности обухваћена Структурним пословним статистикама

2010.	B	C	D	E	F	G	H	I	-	L	-	-	-	-	-	-
2011.	B	C	D	E	F	G	H	I	J	L	M	N	-	-	-	S
2012.	B	C	D	E	F	G	H	I	J	L	M	N	P	Q	-	S
2013.	B	C	D	E	F	G	H	I	J	L	M	N	P	Q	-	S
2014.	B	C	D	E	F	G	H	I	J	L	M	N	P	Q	-	S
2015.	B	C	D	E	F	G	H	I	J	L	M	N	P	Q	-	S
2016.	B	C	D	E	F	G	H	I	J	L	M	N	P	Q	-	S
2017.	B	C	D	E	F	G	H	I	J	L	M	N	P	Q	R	S
2018.	B	C	D	E	F	G	H	I	J	L	M	N	P	Q	R	S
2019.	B	C	D	E	F	G	H	I	J	L	M	N	P	Q	R	S
2020.	B	C	D	E	F	G	H	I	J	L	M	N	P	Q	R	S

СС2 = (2020. година – 2017. година) + 1

СС2 = 4 године

5.2.3 Прекиди у временским серијама

Континуираним развојем СПС-а, односно проширивањем обухвата на нова подручја, подаци по годинама нису потпуно упоредиви, што се види у Табели 4.

Због разлика у обухвату подручја дјелатности, СПС подаци за 2012. и 2013. годину нису у потпуности упоредиви са подацима за прве двије године истраживања. Прекид у временској серији догодио се и у 2014. години, када су предузетници укључени у истраживање, те у 2017. години, обухватањем подручја R.

Не постоје посебни фактори који могу утицати на упоредивост временских серија с обзиром да је максимално испоштована препорука у вези са варијаблама које треба обезбиједити, а које су дефинисане Регулативама 295/2008 и 251/2009.

5.3 Географска упоредивост

5.3.1 Упоредивост с чланицама Европског статистичког система

СПС подаци за Анексе I-IV у потпуности су упоредиви са подацима чланица Европског статистичког система.

6 ДОСТУПНОСТ И РАЗУМЉИВОСТ, ФОРМАТ ДИСЕМИНАЦИЈЕ

6.1 Саопштења у којима се објављују подаци

Корисници статистичких података могу на једноставан начин приступити СПС подацима, јер се објављују на интернет страници Завода www.rzs.rs.ba у годишњим саопштењима:

- Основни структурни показатељи пословања предузећа и предузетника – претходни резултати (https://www.rzs.rs.ba/static/uploads/saopstenja/struktura_poslovne_statistike/2020/SPS_2020_Prehodni_podaci.pdf) и
- Основни структурни показатељи пословања предузећа и предузетника – коначни резултати (https://www.rzs.rs.ba/static/uploads/saopstenja/struktura_poslovne_statistike/2020/SPS_2020.pdf);

У саопштењу су дати основни структурни показатељи пословања предузећа и предузетника, по подручјима дјелатности и величини пословних субјеката, као варијабле и индикатори представљени у апсолутним вриједностима, стопама и структурама. Промет, додата вриједност по факторским трошковима, трошкови запослених, као и промет по запосленом лицу, додата вриједност по запосленом лицу (продуктивност рада) и просјечни трошкови рада исказани су у конвертибилним маркама. Резултати се објављују у табелама и графиконима.

6.2 Публикације у којима се објављују подаци

Основни структурни показатељи пословања предузећа и предузетника, коначни резултати, објављују се у штампаним публикацијама:

- Статистички годишњак https://www.rzs.rs.ba/static/uploads/bilteni/godisnjak/2021/StatistickiGodisnjak_2021_WEB_II.pdf и
- Ово је Република Српска https://www.rzs.rs.ba/static/uploads/bilteni/ovo_je_rs/2021/Ovo_Je_Republika_Srpska_2021_WEB_Drugo_izmjienjeno_izdanje.pdf

У Статистичком годишњаку подаци су представљени по подручјима дјелатности и величини пословних субјеката, табеларно и путем графикана.

У публикацији „Ово је Република Српска“ табеларно и графички представљени су агрегирани показатељи пословања нефинансијске пословне економије.

6.3 Онлајн база података

СПС подаци, годишњи показатељи пословања и економски индикатори, доступни су у on-line бази података <http://www3.rzs.rs.ba:8080/rzs/faces/indicators.xhtml>, у секцији Структурне пословне статистике - годишњи показатељи пословања.

6.4 Приступ микроподацима

Микроподаци нису доступни.

6.5 Доступност методолошке документације

Заједно са подацима, у публикацијама доступна су и кратка методолошка објашњења и дефиниције основних индикатора и појмова.

На званичној интернет страници Завода, у дијелу који се односи на СПС <http://www.rzs.rs.ba/front/category/28/237/?&add=None>, доступни су:

- извјештаји о квалитету https://www.rzs.rs.ba/front/category/340/371/?left_mi=284&add=284#sps,
- методологија „Структурни показатељи пословања предузећа и предузетника, 2017.“ http://www2.rzs.rs.ba/static/uploads/metodologije/struktturne_poslovne_statistike/SPS-Metodologija_PoslovanjaPreduzecalPreduzetnika_v3.pdf,
- метаподаци (ESMS) <https://www.rzs.rs.ba/front/article/3076/> и
- основни појмови и дефиниције http://www.rzs.rs.ba/terms/defs/28/?add=111&left_mi=111.

6.6 Мјере за побољшање разумљивости дисеминираних резултата

Подаци су јасно приказани.

6.7 Индикатор квалитета и учинка – Коришћење (консултовање) сетова података (AC1)

Није ријешена процедура за евиденцију броја прегледа сетова СПС података.

6.8 Индикатор квалитета и учинка – Коришћење (консултовање) метаподатака (AC2)

Није ријешена процедура за евиденцију броја прегледа сетова СПС метаподатака.

6.9 Индикатор квалитета и учинка - Стопа комплетности метаподатака (AC3)

Стопа комплетности метаподатака за Структурне пословне статистике је 100%.

7 ТРОШКОВИ ИСТРАЖИВАЊА И ОПТЕРЕЋЕНОСТ ДАВАЛАЦА ПОДАТАКА

7.1 Трошкови провођења статистичког истраживања

Табела 5. Годишњи оперативни трошкови према главним трошковним компонентама

Број утрошених часова рада – процијењен податак за сљедеће фазе рада: - припрема инструментаријума и слање на терен, - прикупљање, - унос и обрада података, - израчунавање СПС резултата и - објављивање.	2 179 h
Материјални трошкови (штампање и слање образаца на терен)	1 705 КМ
Годишњи број образаца који се достављају извјештајним јединицама	2 438 главна обрасца и 1 278 ДО ²⁾

7.2 Оптерећеност давалаца података

Табела 6. Подаци о годишњем оптерећењу давалаца података

Број давалаца података који су попунили образац	1 132
Вријеме потребно за попуњавање детаљног обрасца са допунским за Анексе II (ИНД СПС) и IV (ГРАЂ СПС) - укупно 581 јединице посматрања (часова)	0,9
Вријеме потребно за попуњавање детаљног обрасца за Анексе I (УСЛУГЕ СПС) и III (ТРГ СПС) - укупно 524 јединице посматрања (часова)	0,8
Вријеме потребно за попуњавање детаљног обрасца са допунским за Анекс I - укупно 27 јединица посматрања (часова)	0,9
Укупно утрошено вријеме за ИНД СПС + ИНД-ДО и ГРАЂ СПС + ГРАЂ-ДО (часова)	784 ²⁾
Укупно утрошено вријеме за УСЛУГЕ СПС и ТРГ СПС (часова)	629 ²⁾
Укупно утрошено вријеме за УСЛУГЕ СПС + УСЛУГЕ-ДО (часова)	60 ²⁾

7.3 Мјере за смањивање трошкова и оптерећености

Могуће мјере за смањење трошкова и оптерећености извјештајних јединица:

- Коришћење административних извора података (или дјелимично кориштење административних података);
- Увођење електронског упитника.

8 ПОВЈЕРЉИВОСТ

8.1 Повјерљивост - политика

Подаци који се прикупљају за потребе СПС истраживања подлијежу законским оквирима повјерљивости и користе се искључиво у статистичке сврхе.

Повјерљивост података и заштита личних података загарантована је члановима 25. и 27. Закона о статистици Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 85/03) и Правилником о

2) Свакој извјештајној јединици у оквиру истраживања достављају се по два примјерка свих типова образаца

заштити повјерљивих података Републичког завода за статистику. Повјерљивост статистичких података осигурава се и Законом о заштити личних података („Службени гласник БиХ“бр.49/06).

8.2 Повјерљивост – поступање са подацима

Повјерљивост података и заштита личних података загарантована је члановима 25. до 29. Закона о статистици Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 85/03). Завод информиса све извјештајне јединице о томе да ће се прикупљени подаци користити само у статистичке сврхе.

Документ Републичког завода за статистику „Правилник о заштити повјерљивих података“ наводи начела поступања са повјерљивим подацима, процедуре за осигурање повјерљивости за вријеме прикупљања, обраде и дисеминације података као и процедуре за приступање микроподацима.

Подаци који су прикупљени, обрађени и похрањени сматрају се повјерљивим ако је путем тих података могуће, непосредно или посредно, идентификовати извјештајне јединице, чиме се откривају појединачни подаци.

Статистички подаци се не смију достављати корисницима уколико садрже или откривају повјерљиве податке. Повјерљивим подацима се сматрају подаци за извјештајну јединицу или групу која се састоји од најмање три извјештајне јединице, гдје удио једне јединице у групи прелази 85%.

Приликом прикупљања, обраде и доставе података, Завод и овлаштени органи и организације предузимају све мјере организационе, регулаторне, административне и техничке природе које су потребне да се заштите повјерљивост података и онемогуће недозвољени приступ, објављивање и кориштење података.

Лица која приликом обављања својих послова могу имати приступ повјерљивим подацима, морају се придржавати одредби овог Закона и након што престану обављати своје функције.

9 СТАТИСТИЧКА ОБРАДА

9.1 Извор података

Структурни показатељи пословања предузећа и предузетника резултат су статистичке обраде података за предузећа из Годишњих извјештаја структурних пословних статистика и Годишњих финансијских извјештаја³⁾, те процјене података за предузетнике. Резултати Структурних пословних статистика производе се на бази директно прикупљених података за предузећа са 20 и више запослених лица (1 132 предузећа), на бази Годишњих финансијских извјештаја за предузећа са мање од 20 запослених лица (6 657 предузећа), а за предузетнике на бази процјена заснованих на подацима из Пореске управе Републике Српске.

³⁾ Годишњи финансијски извјештаји користе се од 2017. године као извор података за предузећа са мање од 20 запослених лица, за која се раније користило метод узорка.

Табела 7. Број предузећа у СПС 2020

Подручје дјелатности	Број предузећа према извору података		Укупно
	годишњи СПС извјештај	годишњи финансијски извјештај	
B	18	56	74
C	376	1 122	1 498
D	22	62	84
E	62	73	135
F	103	503	606
G	261	2 181	2 442
H	67	583	650
I	33	102	135
J	37	275	312
L	4	88	92
M	52	766	818
N	21	130	151
P	15	93	108
Q	30	520	550
R	26	29	55
S	5	74	79
Укупно	1 132	6 657	7 789

9.2 Учесталост прикупљања података

Подаци за Структурне пословне статистике прикупљају се у годишњој периодици.

9.3 Прикупљање података

Подаци за производњу структурних пословних показатеља прикупљају се путем обрасца „Годишњи извјештај структурних пословних статистика“.

За сваки Анекс (I-IV) ЕУ Регулативе 295/2008 креиран је посебан тип обрасца (УСЛУГЕ СПС, ИНД СПС, ТРГ СПС и ГРАЂ СПС), те се тако у истраживању користе четири главна обрасца. Осим главних, за Анексе I, II, и IV користе се и допунски обрасци.

Обрасци су доступни на интернет страници Завода:

https://www.rzs.rs.ba/front/category/28/99/?left_mi=41&up_mi=12&add=41

Пословни субјекти достављају податке подручним јединицама Републичког завода за статистику пет мјесеци након посматране године.

Подаци о обиљежјима који се прикупљају у овом обрасцу расположиви су у рачуноводственим, кадровским и осталим евиденцијама предузећа. То су подаци о приходима, расходима, залихама, запосленима и др.

9.4 Валидација података

Обрада података и производња резултата обавља се у Одјељењу производних статистика и Одјељењу услужних статистика Републичког завода за статистику. У овим Одјељењима обављају се формалне, рачунске и логичке контроле, анализа резултата итд.

Подаци из „Годишњих извјештаја структурних пословних статистика“ уносе се у апликацију без претходне исправке евентуалних неправилности, тј. у „сировом“ облику. Након обављеног уноса података, може се видјети листа свих рачунских и логичких грешака, по свим извјештајним јединицама, при чему су црвеном бојом означене „hard“ грешке. Тренутно не постоји могућност снимања стања грешака након првог уноса, односно уноса сирових података и не постоји тачан податак о томе колико

исправки је извршено и на којим варијаблама. Основа за едитовање микроподатака јесте поређење са подацима Структурних пословних статистика из претходне године, као и са подацима из завршних рачуна посматране године. Поред поменутог, ради се поређење података и са Статистиком рада, „PRODCOM” статистиком и осталим статистикама које су у вези са Структурним пословним статистикама. У случају појаве недоследности, провјере се врше телефонским контактирањем с извјештајним јединицама.

9.5 Компилација података

Варијабле и индикатори Структурних пословних статистика производе се прво на нивоу предузећа, а затим се агрегирају на ниво разреда, гране, области и подручја КД БиХ 2010. Резултати се, у складу са европским препорукама, приказују према главној (претежној) дјелатности што подразумева да се, уколико предузеће обавља више дјелатности, цјелокупан резултат приписује његовој главној дјелатности.

На основу расположивих података за предузетнике (шифра дјелатности, број предузетника и број запослених лица) из СПР-а, с једне стране, и прикупљених података за предузећа (све СПС варијабле) с друге стране, извршена је процјена СПС варијабле за предузетнике.

Подаци за предузетнике процијењени су на основу броја запослених лица, математичко-статистичким методом регресије и корелације. Основне претпоставке овог модела су:

- сличност предузећа и предузетника у истој дјелатности и класи запослених;
- корелација броја запослених и свих осталих варијабле.

Прво се подаци о броју предузетника, броју запослених лица код предузетницима и броју запосленика код предузетницима распоређују у хомогене групе према грани (шифра дјелатности на 3 цифре) и класи запослених. Користе се сљедеће класе запослених:

- за индустрију и грађевинарство: 1 (0-9), 2 (10-19), 3 (20-49), 4 (50-250) и 5 (250 и више запослених);
- за трговину и услуге: 1 (0-1), 2 (2-9), 3 (10-19), 4 (20-49), 5 (50-250) и 6 (250 и више запослених).

На исти начин се сви потребни подаци за предузећа распоређују у хомогене групе према грани дјелатности и класи запослених.

Упаривањем ових сетова података рачунају се сљедећа два коефицијента корелације:

- Коефицијент 1 = број запослених лица предузетници / број запослених лица предузећа и
- Коефицијент 2 = број запосленика предузетници / број запосленика предузећа.

Множењем ових коефицијената са одговарајућим подацима предузећа добијамо податке за предузетнике.

СПС подаци (варијабле) за предузетнике придодају се СПС подацима (варијаблама) за предузећа и на тај начин добијају се годишњи показатељи пословања предузећа и предузетника у области нефинансијске пословне економије.

9.6 Прилагођавања

Структурне пословне статистике не примјењују методе прилагођавања.

9.6.1 Сезонско прилагођавање

Структурне пословне статистике не подлијежу процедури сезонског прилагођавања.